

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSR ze dne 23.02.1982, sp. zn. Cpj 120/81, ECLI:CZ:NS:1982:CPJ.120.1981.1

Číslo: 21/1982

Právní věta: V řízení o rozvod manželství je odpůrce oprávněn podat odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně vždy bez ohledu na to, zda tímto rozsudkem bylo návrhu na rozvod manželství vyhověno či nikoliv.

Soud: Nejvyšší soud ČSR

Datum rozhodnutí: 23.02.1982

Spisová značka: Cpj 120/81

Číslo rozhodnutí: 21

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Manželství - rozvod, Odvolání, Řízení před soudem

Předpisy: 94/1963 Sb. § 24 99/1963 Sb. § 203

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

V soudní praxi vznikají pochybnosti, zda a popřípadě za jakých podmínek je odpůrce v řízení o rozvod manželství oprávněn podat odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně, jímž byl návrh na rozvod manželství zamítnut. Některé soudy vycházejí z toho, že odpůrce se vzhledem k ustanovení § 205 odst. 2 o. s. ř. může proti takovému zamítavému rozsudku odvolat vždy. Jiné soudy dovozují, že odpůrce se může odvolat proti rozsudku, jímž byl zamítnut návrh na rozvod manželství, pouze tehdy, pokud v průběhu řízení před soudem prvního stupně dal najevo, že rovněž nemá zájem na zachování manželství. Konečně se vyskytuje názor, že odpůrce není nikdy oprávněn podat odvolání proti takovému zamítavému rozsudku.

Řízení o rozvod manželství je řízením o osobním stavu ve smyslu ustanovení § 80 písm. a) o. s. ř. V tomto řízení nejde o ochranu určitého práva navrhovatele, nýbrž o ochranu oprávněných zájmů obou účastníků. Úkolem soudu v řízení o rozvod manželství je posoudit, zda jsou se zřetelem k ustanovení § 23 zák. o rod. dána zákonná hlediska pro zrušení manželství rozvodem (§ 24 zák. o rod.), a v kladném případě zajistit ochranu oprávněných zájmů obou účastníků vyslovením rozvodu.

Vzhledem k tomu, že v řízení o rozvod manželství jde o ochranu oprávněných zájmů obou účastníků, může návrh na zahájení řízení podat kterýkoli z manželů, avšak vždy jen jeden z nich. Z té okolnosti, kdo z manželů podal návrh na rozvod manželství, nebo že tak jeden z manželů učinil dříve než druhý, nelze činit závěry o protikladnosti jejich procesního postavení, jako je tomu zejména v řízení podle ustanovení § 80 písm. b) o. s. ř., nebo i v řízení podle ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. Vždyť navíc

odpůrce, jehož procesní postavení nevyplývá z toho, že je nositelem určité navrhovatelem tvrzené povinnosti, ale jen z okolnosti, že druhý z manželů podal návrh na zahájení řízení, může mít mnohdy vážnější důvody pro rozhodnutí soudu o rozvodu manželství než ten z manželů, který návrh podal.

Na tomto procesním postavení účastníků v řízení o rozvod manželství nic nemění ani stanovisko odpůrce zaujaté k návrhu na zahájení řízení. Dřívější právní úprava obsažená v ustanovení § 239 zákona č. 142/1950 Sb. umožňovala odpůrci, aby se k návrhu na rozvod manželství připojil. Platná právní úprava procesní institut „připojení se k návrhu na rozvod manželství“ nepřevzala. Proto stanovisko odpůrce v řízení o rozvod manželství, ať již jím odpůrce zastává názor shodný s návrhem na zahájení řízení či názor opačný, má vždy povahu pouhého vyjádření a nijak se nedotýká procesního postavení účastníků. Není ostatně vyloučeno, aby odpůrce svůj postoj k návrhu na rozvod manželství v průběhu řízení změnil (např. vzhledem ke skutečnostem zjištěným v tomto řízení). K takové změně stanoviska odpůrce může dojít i v odvolací lhůtě po doručení rozsudku. Již z těchto důvodů nemůže mít stanovisko zaujaté odpůrcem k návrhu na rozvod manželství vliv na jeho oprávnění podat odvolání proti rozsudku, jímž bylo o tomto návrhu rozhodnuto.

Procesní právo zajišťuje účastníkům v občanském soudním řízení rovné postavení (§ 18 o. s. ř.). Jestliže navrhovatel může v řízení o rozvod manželství vzít kdykoli návrh na zahájení řízení zpět, aniž by soud mohl zkoumat důvody tohoto zpětvzetí (§ 96 odst. 1 a 3 o. s. ř. a § 208 o. s. ř.), a je oprávněn podat odvolání proti rozsudku, jímž byl jeho návrh na rozvod manželství zamítnut, nelze odpůrci, který vzhledem ke svému procesnímu postavení nemůže disponovat návrhem na zahájení řízení, bránit v tom, aby se domáhal ochrany svých oprávněných zájmů cestou odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně bez ohledu na to, zda jím bylo návrhu na rozvod manželství vyhověno, nebo zda byl tento návrh zamítnut.

Tím není dotčen celospolečenský zájem na zachování manželství vyjádřený zejména v ustanovení § 23 zák. o rod. Při rozhodování o návrhu na rozvod manželství nejde nikdy jen o ochranu individuálních oprávněných zájmů účastníků, ale vždy zároveň o posouzení věci z celospolečenského hlediska se zvláštním zřetelem na zájmy nezletilých dětí účastníků. K uplatňování celospolečenských zájmů při rozhodování o rozvodu manželství nelze však přistupovat tak, jako by ve všech případech byl dán zájem na zachování manželství. Stává se, že stupeň narušení vztahů mezi manželi v konkrétním manželství je takový, že je zejména v zájmu jejich nezletilých dětí, aby byly včas odstraněny vlivy narušující jejich řádnou výchovu. Z toho vyplývá, že celospolečenský zájem na zachování manželství nachází v řízení o návrhu na rozvod manželství svůj výraz především v rozhodnutí soudu o tomto návrhu a nikoliv v omezování oprávnění odpůrce podat odvolání proti rozsudku a oprávnění domáhat se, aby odvolací soud přezkoumal, zda rozsudkem soudu prvního stupně byla oprávněným zájmům poskytnuta dostatečná ochrana a zda návrh na rozvod manželství byl řádně posouzen i ze všech celospolečenských hledisek.

Vzhledem k povaze řízení o rozvod manželství je proto třeba ustanovení § 203 o. s. ř. vykládat tak, že odpůrce je oprávněn podat odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně bez ohledu na to, zda tímto rozsudkem bylo návrhu na rozvod manželství vyhověno či uvedený návrh byl zamítnut, přičemž (jak vyplývá z toho, co bylo uvedeno výše) není rozhodující ani to, jaké stanovisko k návrhu zaujal odpůrce v průběhu řízení.